ΔΙΑΤΑΞΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (έβδομο τμήμα)

της 12ης Δεκεμβρίου 2025*

«Προδικαστική παραπομπή – Άρθρο 99 του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου – Απάντηση που μπορεί να συναχθεί σαφώς από τη νομολογία – Αποδοχές δικαστών πρωτοβάθμιων δικαστηρίων – Άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ – Άρθρο 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης – Αρχή της ανεξαρτησίας των δικαστών – Αρμοδιότητα της νομοθετικής και της εκτελεστικής εξουσίας των κρατών μελών να θεσπίζουν λεπτομερείς κανόνες για τον καθορισμό των αποδοχών των δικαστών – Απαίτηση να τελούν οι αποδοχές σε αναλογία με τη σπουδαιότητα των ασκούμενων καθηκόντων – Υποχρέωση να λαμβάνεται υπόψη το εθνικό κοινωνικοοικονομικό πλαίσιο»

Στην υπόθεση C-372/24,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Upravni sud u Rijeci (διοικητικό πρωτοδικείο Rijeka, Κροατία) με απόφαση της 22ας Μαΐου 2024, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 24 Μαΐου 2024, στο πλαίσιο της δίκης

B. B.

κατά

Ministarstvo pravosuđa, uprave i digitalne transformacije Republike Hrvatske,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (έβδομο τμήμα),

συγκείμενο από τους F. Schalin, πρόεδρο τμήματος, M. Gavalec (εισηγητή) και Z. Csehi, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: D. Spielmann

γραμματέας: A. Calot Escobar

κατόπιν της αποφάσεως που έλαβε, αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, να αποφανθεί με αιτιολογημένη διάταξη σύμφωνα με το άρθρο 99 του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου,

εκδίδει την ακόλουθη

* Γλώσσα διαδικασίας: η κροατική.

Διάταξη

1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ και του άρθρου 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Χάρτης).

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ του B. B., Κροάτη δικαστή, και του Ministarstvo pravosuđa, uprave i digitalne transformacije Republike Hrvatske (Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διοίκησης και Ψηφιακού Μετασχηματισμού της Δημοκρατίας της Κροατίας), σχετικά με τον υπολογισμό των αποδοχών του B. B.

Το νομικό πλαίσιο

3 Το άρθρο 4 του zakon o plaći i drugim materijalnim pravima pravosudnih dužnosnika (νόμου περί αποδοχών και λοιπών περιουσιακών δικαιωμάτων των δικαστικών λειτουργών), όπως ίσχυε κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της διαφοράς της κύριας δίκης (στο εξής: νόμος περί αποδοχών των δικαστικών λειτουργών), ορίζει στα τρία πρώτα εδάφια τα εξής:

«Οι αποδοχές των δικαστικών λειτουργών καθορίζονται με πολλαπλασιασμό του βασικού μισθού που χρησιμοποιείται για τον υπολογισμό τους επί του συντελεστή που εφαρμόζεται στον οικείο λειτουργό.

Ο βασικός μισθός που χρησιμοποιείται για τον υπολογισμό των αποδοχών των δικαστικών λειτουργών ορίζεται σε 706,50 ευρώ μικτά.

Οι συντελεστές υπολογισμού των αποδοχών των δικαστικών λειτουργών ανέρχονται σε:

[…]

8. α) 4,21 για τους δικαστές των περιφερειακών δικαστηρίων,
   β) 4,21 για τους δικαστές των διοικητικών δικαστηρίων,
   γ) 4,21 για τους δικαστές των εμποροδικείων,
   δ) 4,21 για τους αντιεισαγγελείς των περιφερειακών εισαγγελιών.»

Η διαφορά της κύριας δίκης, η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου και τα προδικαστικά ερωτήματα

4 Ο B. B. είναι δικαστής που ασκεί τα καθήκοντά του στο Upravni sud u Zagrebu (διοικητικό πρωτοδικείο Ζάγκρεμπ, Κροατία). Στις 22 Νοεμβρίου 2023 άσκησε προσφυγή ενώπιον του Upravni sud u Rijeci (διοικητικού πρωτοδικείου Rijeka, Κροατία), ήτοι του αιτούντος δικαστηρίου, ζητώντας, μεταξύ άλλων, την ακύρωση της απόφασης του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διοίκησης και Ψηφιακού Μετασχηματισμού της Δημοκρατίας της Κροατίας της 9ης Οκτωβρίου 2023, με την οποία απορρίφθηκε η διοικητική προσφυγή που άσκησε κατά της απόφασης του προέδρου του Upravni sud u Zagrebu (διοικητικού πρωτοδικείου Ζάγκρεμπ, Κροατία) της 10ης Ιουλίου 2023, με την οποία καθορίστηκαν οι αποδοχές του κατ' εφαρμογήν του άρθρου 4, πρώτο εδάφιο, του νόμου περί αποδοχών των δικαστικών λειτουργών. Ο B. B. υποστηρίζει ότι η εν λόγω διάταξη παραβιάζει την αρχή της ανεξαρτησίας των δικαστών, όπως αυτή απορρέει από το άρθρο 19, παράγραφος 2, ΣΕΕ και από το άρθρο 47, δεύτερο εδάφιο, του Χάρτη.

5 Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι, από την 1η Ιουλίου 2023 έως την 1η Μαρτίου 2025, ο ακαθάριστος μηνιαίος μισθός του Β. Β. ανερχόταν σε 2 974,37 ευρώ, ποσό το οποίο προκύπτει διά πολλαπλασιασμού του βασικού μισθού που χρησιμοποιείται για τον υπολογισμό των αποδοχών των δικαστικών λειτουργών, ύψους 706,50 ευρώ, με τον συντελεστή 4,21 του άρθρου 4, τρίτο εδάφιο, του νόμου περί αποδοχών των δικαστικών λειτουργών.

6 Κατά το αιτούν δικαστήριο, από τα στοιχεία της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας της Κροατίας και από πραγματικά περιστατικά που είναι γενικώς γνωστά, προκύπτει ότι, μέχρι την έναρξη ισχύος του νόμου περί αποδοχών των δικαστικών λειτουργών, ο μισθός των δικαστών πρωτοβάθμιων δικαστηρίων, όπως ο Β. Β., ανερχόταν σε 2 295,75 ευρώ, ποσό το οποίο προκύπτει διά πολλαπλασιασμού του βασικού μισθού που χρησιμοποιείται για τον υπολογισμό των αποδοχών των δικαστικών λειτουργών, ύψους 652,20 ευρώ, με τον συντελεστή 3,52. Το αιτούν δικαστήριο προσθέτει ότι, κατά την τελευταία εικοσαετία, αφενός, ο ακαθάριστος μισθός ενός δικαστή πρωτοβάθμιου δικαστηρίου αυξήθηκε από 2 187,72 ευρώ σε 3 063,61 ευρώ και, αφετέρου, ο ως άνω μισθός αυξανόταν από 0,5 % έως 20 % για κάθε πλήρες έτος υπηρεσίας, αρχής γενομένης από το έκτο έτος αρχαιότητας. Κατά την ίδια χρονική περίοδο, ο μέσος καθαρός μισθός στην Κροατία αυξήθηκε κατά 125 %, από 522,93 ευρώ σε 1 163,00 ευρώ. Ως εκ τούτου, μολονότι, κατά τον χρόνο της προσχώρησης της Δημοκρατίας της Κροατίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ο ακαθάριστος μισθός ενός δικαστή πρωτοβάθμιου δικαστηρίου ύψους 2 187,72 ευρώ ήταν 2,08 φορές υψηλότερος από τον αντίστοιχο ενός εργαζομένου σε νομικό πρόσωπο, ύψους 1 053,69 ευρώ, ο ίδιος μισθός, ύψους πλέον 2 974,37 ευρώ, είναι μόνο 1,77 φορές υψηλότερος από τον αντίστοιχο ενός εργαζομένου σε νομικό πρόσωπο, ο οποίος ανέρχεται σε 1 679 ευρώ. Ο δε καθαρός μισθός ενός δικαστή πρωτοβάθμιου δικαστηρίου, ύψους 2 020,79 ευρώ, είναι 1,67 φορές υψηλότερος από τον αντίστοιχο ενός εργαζομένου σε νομικό πρόσωπο.

7 Επιπλέον, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι, σε σχέση με άλλα νομικά επαγγέλματα, αφενός, ο μισθός ενός δικαστή κατατάσσεται στο δωδέκατο μισθολογικό κλιμάκιο από τα δεκαέξι συνολικά που προβλέπονται για τους δημοσίους υπαλλήλους και τους εργαζομένους στον δημόσιο τομέα και βρίσκεται σε αντιστοιχία με το μισθό των αντεισαγγελέων μιας Općinski sud (περιφερειακής εισαγγελίας, Κροατία). Αφετέρου, ο πίνακας δικηγορικών αμοιβών της Κροατίας προβλέπει ότι ένας δικηγόρος, προκειμένου να συντάξει προσφυγή σε διοικητική ένδικη διαφορά και να παραστεί στην επ' ακροατηρίου διαδικασία, δικαιούται αμοιβή ύψους 2 500 ευρώ, συμπεριλαμβανομένου του φόρου προστιθέμενης αξίας (ΦΠΑ).

8 Το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι το άρθρο 4 του νόμου περί αποδοχών των δικαστικών λειτουργών παραβιάζει την αρχή της ανεξαρτησίας των δικαστών, όπως αυτή απορρέει από το άρθρο 19, παράγραφοι 1 και 2, ΣΕΕ και από το άρθρο 47, δεύτερο εδάφιο, του Χάρτη. Συγκεκριμένα, ο μισθός των Κροατών δικαστών πρωτοβάθμιων δικαστηρίων είναι υπερβολικά χαμηλός σε σχέση με τον αντίστοιχο άλλων νομικών επαγγελμάτων, με τον μέσο μισθό και το μέσο βιοτικό επίπεδο στην Κροατία, ιδίως αν ληφθεί υπόψη η αναλογία του μισθού των δικαστών προς τον μέσο μισθό ενός εργαζομένου σε νομικό πρόσωπο όπως είχε η κατάσταση κατά τον χρόνο της προσχώρησης της Δημοκρατίας της Κροατίας στην Ένωση. Ο μισθός των δικαστών πρωτοβάθμιων δικαστηρίων δεν είναι επαρκής, με αποτέλεσμα να υπονομεύεται η ανεξαρτησία τους και η αρχή της αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας. Επίσης, καθόσον καταβάλλεται από τον κρατικό προϋπολογισμό της Κροατίας, παραβιάζεται έμμεσα η αρχή της ανεξαρτησίας και της αυτονομίας της δικαστικής εξουσίας, δεδομένου ότι το ύψος του εξαρτάται από αποφάσεις της εκτελεστικής και της νομοθετικής εξουσίας.

9 Κατά τον Β. Β., οι αποδοχές ενός ανεξάρτητου δικαστή θα πρέπει να αντιστοιχούν στις ευθύνες του, στο ότι ασκεί αυτοπροσώπως μια συνταγματικώς προσδιοριζόμενη δικαιοδοτική λειτουργία, καθώς και στο βιοτικό επίπεδο και στην κοινωνική κατάσταση που επικρατεί στη χώρα στην οποία εκτελεί τα καθήκοντά του. Όμως, το άρθρο 4 του νόμου περί αποδοχών των δικαστικών λειτουργών δεν ικανοποιεί τις εν λόγω απαιτήσεις. Ο Β. Β. επισημαίνει ότι ο μισθός του έχει αυξηθεί λιγότερο από 30 % κατά την τελευταία εικοσαετία, μολονότι ο μέσος καθαρός μηνιαίος μισθός στη Δημοκρατία της Κροατίας έχει αυξηθεί σχεδόν κατά 125 % και ανέρχεται περίπου σε 1 160 ευρώ. Ο Β. Β. υπογραμμίζει ότι, κατόπιν της άσκησης της προσφυγής του, θεσπίστηκαν νέες νομοθετικές διατάξεις που αποσκοπούν στη σημαντική αύξηση των μισθών όλων των δημοσίων υπαλλήλων και των εργαζομένων στον δημόσιο τομέα, με εξαίρεση τους δικαστικούς λειτουργούς. Επιπλέον, κατόπιν της σημαντικής αύξησης των ποσών του πίνακα δικηγορικών αμοιβών κατά τη διάρκεια του 2023, ένας δικηγόρος, ο οποίος έχει αναλάβει μόνο δύο υποθέσεις, μπορεί να λάβει αμοιβή ίση με τις αποδοχές ενός δικαστή.

10 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Upravni sud u Rijeci (διοικητικό πρωτοδικείο Rijeka), με την απόφαση της 22ας Μαΐου 2024, αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο πέντε προδικαστικά ερωτήματα.

11 Με απόφαση του Προέδρου του Δικαστηρίου της 27ης Αυγούστου 2024, η διαδικασία στην υπό κρίση υπόθεση ανεστάλη έως την έκδοση της απόφασης της 25ης Φεβρουαρίου 2025, Sąd Rejonowy w Białymstoku και Adoreikė (C-146/23 και C-374/23, EU:C:2025:109).

12 Με έγγραφο της 13ης Μαρτίου 2025, η Γραμματεία του Δικαστηρίου κοινοποίησε στο αιτούν δικαστήριο την απόφαση αυτή του Δικαστηρίου και το κάλεσε να διευκρινίσει αν, κατόπιν της έκδοσής της, εμμένει στην υπό κρίση αίτηση προδικαστικής αποφάσεως.

13 Με την από 24ης Απριλίου 2025 απάντησή του, το αιτούν δικαστήριο ενημέρωσε το Δικαστήριο ότι εμμένει στην αίτηση προδικαστικής αποφάσεως με την αιτιολογία ότι η υπό κρίση υπόθεση παρουσιάζει σημαντικές διαφορές σε σχέση με τις υποθέσεις επί των οποίων εκδόθηκε η προαναφερθείσα απόφαση. Ειδικότερα, κατά το αιτούν δικαστήριο, σε αντίθεση με τις επίμαχες εθνικές ρυθμίσεις στις υποθέσεις επί των οποίων εκδόθηκε η ως άνω απόφαση του Δικαστηρίου, ο νόμος περί αποδοχών των δικαστικών λειτουργών δεν προβλέπει τον καθορισμό των αποδοχών των δικαστών βάσει αντικειμενικών κριτηρίων. Πέραν τούτου, το αιτούν δικαστήριο μνημονεύει τις ιδιαιτερότητες του υφιστάμενου πλαισίου στην Κροατία. Συναφώς, επισημαίνει ότι η οικονομική κρίση, που δικαιολογούσε τη μείωση των αποδοχών των δικαστών, έπαυσε το 2016 και, ως εκ τούτου, δεν υπάρχει πλέον κανένας νόμιμος λόγος που να δικαιολογεί την αναβολή της αναπροσαρμογής των αποδοχών τους. Εκτιμά επίσης ότι, κατ' ουσίαν, κατ' αναλογίαν προς την απόφαση της 20ής Απριλίου 2021, Repubblika (C-896/19, EU:C:2021:311, σκέψεις 64 και 65), η μείωση της αναλογίας του ακαθάριστου μισθού ενός δικαστή πρωτοβάθμιου δικαστηρίου προς τον μέσο μισθό ενός εργαζομένου σε νομικό πρόσωπο, κατά το χρονικό διάστημα από την προσχώρηση της Δημοκρατίας της Κροατίας στην Ένωση έως την ημερομηνία που ο Β. Β. άσκησε την προσφυγή του, συνεπάγεται αποδυνάμωση της προστασίας της ανεξαρτησίας των δικαστών.

14 Τέλος, το αιτούν δικαστήριο τονίζει ότι ο νόμος περί αποδοχών των δικαστικών λειτουργών υπήρξε αντικείμενο νέας τροποποίησης η οποία εφαρμόζεται από 1ης Μαρτίου 2025 και αποσκοπεί στο να εναρμονίσει τη βάση υπολογισμού των αποδοχών των δικαστών με εκείνη των αποδοχών του προσωπικού της κρατικής και της δημόσιας διοίκησης. Εντούτοις, παρά τη μεταρρύθμιση αυτήν, οι ακαθάριστες αποδοχές των δικαστών πρωτοβάθμιων δικαστηρίων είναι αντίστοιχες με εκείνες της τρίτης μισθολογικής βαθμίδας των δημοσίων υπαλλήλων και των

εργαζομένων στον δημόσιο τομέα, τούτο δε χωρίς να λαμβάνεται υπόψη το σύνολο των συμπληρωματικών αποδοχών που δικαιούνται ορισμένες κατηγορίες δημοσίων υπαλλήλων. Επιπλέον, παρά την ως άνω τροποποίηση του νόμου περί αποδοχών των δικαστικών λειτουργών, οι δικαστές δεν επιτρέπεται να ασκούν οποιαδήποτε άλλη δραστηριότητα, να λαμβάνουν δώρα και οποιοδήποτε άλλο έσοδο. Επίσης, δεν δικαιούνται επίδομα ασθενείας ανάλογο με αυτό που καταβάλλεται στους δημοσίους υπαλλήλους και στους εργαζομένους στον δημόσιο τομέα. Εν κατακλείδι, ένας Κροάτης δικαστής εξακολουθεί να λαμβάνει χαμηλότερες αποδοχές από πολλούς συναδέλφους του με παρόμοια ανωτάτου επιπέδου εκπαίδευση, ανεξαρτήτως του επαγγέλματός τους.

15 Το Upravni sud u Rijeci (διοικητικό πρωτοδικείο Rijeka), υπό το πρίσμα των νέων στοιχείων που μνημόνευσε στην απάντησή του της 24ης Απριλίου 2025, αναδιατύπωσε τα προδικαστικά ερωτήματα ως εξής:

«1) Έχει η αρχή της ανεξαρτησίας των δικαστών που κατοχυρώνεται στο άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ και στο άρθρο 47, δεύτερο εδάφιο, του [Χάρτη] την έννοια ότι αντιτίθεται στις διατάξεις του άρθρου 4 [του νόμου περί αποδοχών των δικαστικών λειτουργών] βάσει των οποίων εκδόθηκε η προσβαλλόμενη διοικητική απόφαση κατά της οποίας βάλλει ο προσφεύγων [της κύριας δίκης] και οι οποίες καθορίζουν τον βασικό μισθό (χωρίς προσαυξήσεις), ήτοι καθορίζουν τη βάση και τον συντελεστή του μισθού ενός δικαστή πρωτοβάθμιου δικαστηρίου στην [Κροατία];

2) Σε περίπτωση καταφατικής απάντησης στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα, έχουν το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ και το άρθρο 47, δεύτερο εδάφιο, του Χάρτη, σε περίπτωση που μη εφαρμογή του άρθρου 4 [του ως άνω] νόμου […] θα οδηγούσε στη δημιουργία κατάστασης ακόμη δυσμενέστερης όσον αφορά την ανεξαρτησία των δικαστών των πρωτοβάθμιων δικαστηρίων, το δε κράτος μέλος αποφεύγει συστηματικά να θεσπίσει μισθολογικό σύστημα ανταποκρινόμενο στις απαιτήσεις της ανεξάρτητης δικαστικής εξουσίας, την έννοια ότι το εθνικό δικαστήριο οφείλει να προβεί σε κάθε νόμιμη ενέργεια για να διασφαλίσει την ανεξαρτησία των δικαστών, μεταξύ άλλων, να καθορίσει, για το χρονικό διάστημα μεταξύ της 1ης Ιουλίου 2023 και της 1ης Μαρτίου 2025, τον ακαθάριστο βασικό μισθό του προσφεύγοντος ως δικαστή πρωτοβάθμιου δικαστηρίου, χωρίς προσαυξήσεις, στο ύψος του ακαθάριστου μηνιαίου μισθού του τρέχοντος έτους, ο οποίος προκύπτει διά πολλαπλασιασμού του μέσου ακαθάριστου μηνιαίου μισθού του προηγούμενου έτους των εργαζομένων σε νομικά πρόσωπα στην [Κροατία] επί συντελεστή (2,08) που αντιστοιχεί στην αναλογία του ακαθάριστου μισθού δικαστή πρωτοβάθμιου δικαστηρίου προς τον μέσο ακαθάριστο μισθό των εργαζομένων σε νομικά πρόσωπα στην Κροατία, όπως ίσχυε κατά τον χρόνο προσχώρησης της Δημοκρατίας της Κροατίας στην [Ένωση];

3) Έχει η αρχή της ανεξαρτησίας των δικαστών που κατοχυρώνεται στο άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ και στο άρθρο 47, δεύτερο εδάφιο, του Χάρτη την έννοια ότι αντιτίθεται σε διάταξη εθνικής ρύθμισης (συμπεριλαμβανομένης της τελευταίας τροποποίησης του νόμου περί αποδοχών των δικαστικών λειτουργών […] που τέθηκε σε ισχύ την 1η Μαρτίου 2025), η οποία δεν εφαρμόζει το κριτήριο που προβλέπει η Ένωση όσον αφορά τις μισθολογικές βαθμίδες των δικαστών ούτε καθορίζει τη μισθολογική βαθμίδα η οποία προβλέπεται για τους δημοσίους υπαλλήλους και το λοιπό προσωπικό του Δημοσίου (από ένα σύνολο [δεκαέξι] μισθολογικών βαθμίδων) και θα ήταν κατάλληλη για τις αποδοχές ενός δικαστή πρωτοβάθμιου δικαστηρίου;

4) Σε περίπτωση καταφατικής απάντησης στο προηγούμενο προδικαστικό ερώτημα, έχει η αρχή της ανεξαρτησίας των δικαστών που κατοχυρώνεται στο άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ και στο άρθρο 47, δεύτερο εδάφιο, του Χάρτη την έννοια ότι αντιτίθεται σε διάταξη εθνικής ρύθμισης που επιτρέπει την καταβολή των μισθών των δικαστών από τον κρατικό προϋπολογισμό, ο οποίος θεσπίζεται και εκτελείται από την Κυβέρνηση της Δημοκρατίας της Κροατίας και το Κοινοβούλιο της Δημοκρατίας της Κροατίας υπό τις ιδιότητές τους ως οργάνων της εκτελεστικής και της νομοθετικής εξουσίας, τα οποία, ως εκ τούτου, επηρεάζουν έμμεσα την ανεξαρτησία της δικαστικής εξουσίας[;]

5) Έχει η αρχή της ανεξαρτησίας των δικαστών που κατοχυρώνεται στο άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ και στο άρθρο 47, δεύτερο εδάφιο, του Χάρτη την έννοια ότι ο νομοθέτης της Δημοκρατίας της Κροατίας υποχρεούται, κατά τη θέσπιση των διατάξεων που ρυθμίζουν τον μισθό των δικαστών, να τον καθορίζει κατά τρόπον ώστε η αύξησή του να είναι αντίστοιχη με την αύξηση του μέσου μισθού στην [Κροατία] κατά το ίδιο χρονικό διάστημα;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

16 Κατά το άρθρο 99 του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, όταν η απάντηση σε ερώτημα που υποβάλλεται με αίτηση προδικαστικής αποφάσεως μπορεί να συναχθεί σαφώς από τη νομολογία ή όταν δεν υπάρχει καμία εύλογη αμφιβολία ως προς την απάντηση που προσήκει σε ένα τέτοιο ερώτημα, το Δικαστήριο, κατόπιν προτάσεως του εισηγητή δικαστή και αφού ακούσει τον γενικό εισαγγελέα, μπορεί οποτεδήποτε να αποφανθεί με αιτιολογημένη διάταξη.

17 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι η δικαστική συνεργασία την οποία καθιερώνει το άρθρο 267 ΣΛΕΕ στηρίζεται σε σαφή διάκριση των αρμοδιοτήτων μεταξύ του Δικαστηρίου και των εθνικών δικαστηρίων. Αφενός, δεν παρέχεται στο Δικαστήριο η αρμοδιότητα να εφαρμόζει τους κανόνες του δικαίου της Ένωσης σε συγκεκριμένες περιπτώσεις, αλλά μόνο να αποφαίνεται επί της ερμηνείας των Συνθηκών και των πράξεων των θεσμικών ή λοιπών οργάνων ή οργανισμών της Ένωσης (πρβλ. απόφαση της 18ης Μαΐου 2021, Asociația «Forumul Judecătorilor din România», κ.λπ., C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 και C-397/19, EU:C:2021:393, σκέψη 201 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία). Αφετέρου, σύμφωνα με το σημείο 11 των συστάσεων του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης προς τα εθνικά δικαστήρια σχετικά με την υποβολή προδικαστικών ερωτημάτων (ΕΕ 2019, C 380, σ. 1), το εκάστοτε αιτούν δικαστήριο οφείλει να αντλήσει, στη διαφορά που εκκρεμεί ενώπιόν του, τις συγκεκριμένες συνέπειες των ερμηνευτικών στοιχείων που παρέχει το Δικαστήριο (πρβλ. απόφαση της 25ης Οκτωβρίου 2018, Roche Lietuva, C-413/17, EU:C:2018:865, σκέψη 43).

18 Εν προκειμένω, παρά τις αμφιβολίες που εξέφρασε το αιτούν δικαστήριο, το Δικαστήριο θεωρεί ότι η ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης που ζητεί το αιτούν δικαστήριο συνάγεται σαφώς από την απόφαση της 25ης Φεβρουαρίου 2025, Sąd Rejonowy w Białymstoku και Adoreikė (C-146/23 και C-374/23, EU:C:2025:109). Συνεπώς, το άρθρο 99 του Κανονισμού Διαδικασίας πρέπει να εφαρμοστεί στην υπό κρίση υπόθεση.

19 Όπως προκύπτει από τη σκέψη 17 της παρούσας διάταξης, εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να συναγάγει τις συγκεκριμένες συνέπειες, στην υπόθεση της κυρίας δίκης, των ερμηνευτικών στοιχείων που απορρέουν από την προαναφερθείσα νομολογία του Δικαστηρίου.

Επί του πρώτου, του τρίτου, του τέταρτου και του πέμπτου προδικαστικού ερωτήματος

20 Με το πρώτο, το τρίτο, το τέταρτο και το πέμπτο προδικαστικό ερώτημα, τα οποία πρέπει να εξεταστούν από κοινού, το αιτούν δικαστήριο ζητεί κατ' ουσίαν να διευκρινιστεί εάν το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ, σε συνδυασμό με το άρθρο 2 ΣΕΕ, έχει την έννοια ότι η αρχή της ανεξαρτησίας των δικαστών αντιτίθεται σε ρύθμιση κράτους μέλους βάσει της οποίας οι αποδοχές των δικαστών καθορίζονται από τη νομοθετική και την εκτελεστική εξουσία του εν λόγω κράτους μέλους, διά πολλαπλασιασμού των βασικών αποδοχών των δικαστικών λειτουργών με συντελεστή που αντιστοιχεί στην κατηγορία του οικείου δικαστή.

21 Πρώτον, μολονότι, σύμφωνα με την αρχή της διάκρισης των εξουσιών που χαρακτηρίζει τη λειτουργία ενός κράτους δικαίου, η ανεξαρτησία των δικαστηρίων πρέπει να διασφαλίζεται έναντι της νομοθετικής και της εκτελεστικής εξουσίας κράτους μέλους, το γεγονός και μόνον ότι οι εξουσίες αυτές συμμετέχουν στον καθορισμό των αποδοχών των δικαστών δεν είναι, αυτό καθεαυτό, ικανό να δημιουργήσει εξάρτηση των δικαστών από τις εν λόγω εξουσίες ούτε να προκαλέσει αμφιβολίες ως προς την ανεξαρτησία ή την αμεροληψία τους. Πράγματι, κατά την κατάρτιση του προϋπολογισμού τους και τη στάθμιση των διαφόρων στοιχείων των δημοσίων δαπανών, τα κράτη μέλη διαθέτουν ευρύ περιθώριο εκτίμησης το οποίο περιλαμβάνει τον καθορισμό της μεθόδου υπολογισμού των εν λόγω δαπανών και, ιδίως, των αποδοχών των δικαστών. Η νομοθετική και η εκτελεστική εξουσία ενός κράτους βρίσκονται πράγματι στην πλέον κατάλληλη θέση για να λάβουν υπόψη το ιδιαίτερο κοινωνικοοικονομικό πλαίσιο του κράτους μέλους εντός του οποίου πρέπει να καταρτιστεί ο προϋπολογισμός και να διασφαλιστεί η ανεξαρτησία των δικαστών [αποφάσεις της 25ης Φεβρουαρίου 2025, Sąd Rejonowy w Białymstoku και Adoreikė, C-146/23 και C-374/23, EU:C:2025:109, σκέψη 51, και της 5ης Ιουνίου 2025, Curtea de Apel București (Κατάργηση αποζημίωσης συνταξιοδότησης των δικαστών), C-762/23, EU:C:2025:400, σκέψη 22].

22 Πάντως, οι εθνικοί κανόνες σχετικά με τις αποδοχές των δικαστών δεν πρέπει να προκαλούν εύλογες αμφιβολίες στους πολίτες ως προς το ανεπηρέαστο των δικαστών έναντι εξωτερικών στοιχείων και ως προς την ουδετερότητά τους έναντι των αντιπαρατιθέμενων συμφερόντων. Προς τούτο, οι χάρτες, οι εκθέσεις και άλλα έγγραφα που έχουν συνταχθεί από όργανα του Συμβουλίου της Ευρώπης ή όργανα εντός του συστήματος των Ηνωμένων Εθνών μπορούν να παράσχουν χρήσιμες ενδείξεις για την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης σε περίπτωση που έχουν θεσπιστεί εθνικές διατάξεις επί του θέματος [αποφάσεις της 25ης Φεβρουαρίου 2025, Sąd Rejonowy w Białymstoku και Adoreikė, C-146/23 και C-374/23, EU:C:2025:109, σκέψεις 52 και 53, και της 5ης Ιουνίου 2025, Curtea de Apel București (Κατάργηση αποζημίωσης συνταξιοδότησης των δικαστών), C-762/23, EU:C:2025:400, σκέψη 23].

23 Δεύτερον, η αρχή της ανεξαρτησίας των δικαστών, σε συνδυασμό με την αρχή της ασφάλειας δικαίου, επιτάσσει οι λεπτομερείς κανόνες καθορισμού των αποδοχών τους να είναι αντικειμενικοί, προβλέψιμοι, σταθεροί και διαφανείς, ούτως ώστε να αποκλείεται κάθε αυθαίρετη παρέμβαση της νομοθετικής και της εκτελεστικής εξουσίας του οικείου κράτους μέλους (απόφαση της 25ης Φεβρουαρίου 2025, Sąd Rejonowy w Białymstoku και Adoreikė, C-146/23 και C-374/23, EU:C:2025:109, σκέψη 56).

24 Το δε άρθρο 4, πρώτο εδάφιο, του νόμου περί αποδοχών των δικαστικών λειτουργών, προβλέποντας ότι το ύψος των αποδοχών των δικαστών καθορίζεται διά πολλαπλασιασμού ενός βασικού ποσού με έναν συντελεστή που αντανακλά τη σημασία των καθηκόντων ενός δικαστή, φαίνεται να πληροί τις μνημονευόμενες στην προηγούμενη σκέψη προϋποθέσεις, πράγμα το οποίο εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εξακριβώσει.

25 Εξάλλου, στις υποθέσεις επί των οποίων εκδόθηκε η απόφαση της 25ης Φεβρουαρίου 2025, Sąd Rejonowy w Białymstoku και Adoreikė (C-146/23 και C-374/23, EU:C:2025:109, σκέψεις 10 και 25), το Δικαστήριο δεν έθεσε εν αμφιβόλω τους λεπτομερείς κανόνες υπολογισμού των αποδοχών των Πολωνών και Λιθουανών δικαστών. Σε κάθε περίπτωση, από κανένα στοιχείο της αίτησης προδικαστικής αποφάσεως δεν προκύπτει για ποιους λόγους οι λεπτομερείς κανόνες υπολογισμού των αποδοχών των Κροατών δικαστών, όπως προβλέπονται στο νόμο περί αποδοχών των δικαστικών λειτουργών, δεν είναι αντικειμενικοί.

26 Τρίτον, οι δικαστές πρέπει να λαμβάνουν αποδοχές ανάλογου επιπέδου με τη σπουδαιότητα των καθηκόντων τους, πράγμα που επιβάλλει να λαμβάνεται υπόψη το κοινωνικοοικονομικό πλαίσιο που επικρατεί στο οικείο κράτος μέλος, δηλαδή η οικονομική, κοινωνική και χρηματοπιστωτική του κατάσταση. Υπό το πρίσμα αυτό, ενδείκνυται να συγκριθούν οι μέσες αποδοχές των δικαστών με τον μέσο μισθό στο εν λόγω κράτος. Επιπλέον, μολονότι πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι μισθοί άλλων νομικών επαγγελμάτων, δεν δύναται να συναχθεί εξ αυτού ότι οι αποδοχές των δικαστών δεν μπορούν να είναι χαμηλότερες από τις μέσες αποδοχές άλλων επαγγελματιών του νομικού κλάδου, ιδίως εκείνων που ασκούν ελεύθερο επάγγελμα, όπως οι δικηγόροι, δεδομένου ότι αυτοί βρίσκονται προδήλως σε διαφορετική κατάσταση από εκείνη των δικαστών. Εξάλλου, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη τα διάφορα επιδόματα και αποζημιώσεις που λαμβάνουν οι δικαστές επιπλέον του συνήθους βασικού τους μισθού [αποφάσεις της 25ης Φεβρουαρίου 2025, Sąd Rejonowy w Białymstoku και Adoreikė, C-146/23 και C-374/23, EU:C:2025:109, σκέψεις 58 και 61 έως 64, και της 5ης Ιουνίου 2025, Curtea de Apel Bucureşti (Κατάργηση αποζημίωσης συνταξιοδότησης των δικαστών), C-762/23, EU:C:2025:400, σκέψεις 35 και 36].

27 Μολονότι, στο πλαίσιο της διαδικασίας του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, δεν απόκειται στο Δικαστήριο να εφαρμόσει τους κανόνες του δικαίου της Ένωσης σε συγκεκριμένη περίπτωση, το Δικαστήριο μπορεί, προκειμένου να δώσει χρήσιμη απάντηση στο αιτούν δικαστήριο, να του παράσχει στοιχεία με βάση τις δικογραφίες των υποθέσεων των κύριων δικών και τις γραπτές παρατηρήσεις που έχουν υποβληθεί ενώπιόν του, ώστε το αιτούν δικαστήριο να είναι σε θέση να αποφανθεί (πρβλ. αποφάσεις της 20ής Ιουνίου 1991, Newton, C-356/89, EU:C:1991:265, σκέψη 10, και της 25ης Φεβρουαρίου 2025, Sąd Rejonowy w Białymstoku και Adoreikė, C-146/23 και C-374/23, EU:C:2025:109, σκέψη 77).

28 Εν προκειμένω, επισημαίνεται, ειδικότερα, ότι ο βασικός ακαθάριστος μισθός των δικαστών πρωτοβάθμιων δικαστηρίων είναι 1,77 φορές υψηλότερος από τον ακαθάριστο μισθό ενός εργαζομένου σε νομικό πρόσωπο, χωρίς όμως να διευκρινίζεται αν αυτός αντιστοιχεί στον μέσο ακαθάριστο μισθό στο εν λόγω κράτος μέλος και κατά πόσον η συγκεκριμένη αναλογία διατηρεί τη σημασία της.

29 Επιπλέον, το αιτούν δικαστήριο δεν φαίνεται να έλαβε υπόψη τα επιδόματα που καταβάλλονται στους Κροάτες δικαστές πρωτοβάθμιων δικαστηρίων, ιδίως το επίδομα αρχαιότητας που έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση του μισθού των δικαστών από 0,5 % έως 20 % για κάθε πλήρες έτος υπηρεσίας, αρχής γενομένης από το έκτο έτος αρχαιότητας, και το οποίο δύναται να αυξήσει σημαντικά τις αποδοχές τους.

30 Επίσης, προκειμένου να διαπιστωθεί κατά πόσον οι αποδοχές των δικαστών είναι ανάλογες της σπουδαιότητας των καθηκόντων τους, το αιτούν δικαστήριο δύναται να λάβει υπόψη τα δεδομένα που περιλαμβάνονται στην ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών [COM(2025) 375 final], της 1ης Ιουλίου

2025, με τίτλο «Πίνακας αποτελεσμάτων της [Ευρωπαϊκής Ένωσης] στον τομέα της δικαιοσύνης για το 2025» [βλ., κατ' αναλογίαν, απόφαση της 5ης Ιουνίου 2025, Curtea de Apel Bucureşti (Κατάργηση αποζημίωσης συνταξιοδότησης των δικαστών), C-762/23, EU:C:2025:400, σκέψη 43]. Από το διάγραμμα 35 που περιλαμβάνεται στην ως άνω ανακοίνωση προκύπτει ότι η αναλογία των ακαθάριστων αποδοχών των Κροατών δικαστών πρωτοβάθμιων δικαστηρίων στην αρχή της σταδιοδρομίας τους προς τον μέσο μισθό στο οικείο κράτος μέλος, η οποία είναι 1,77, είναι συγκρίσιμη με την αναλογία που παρατηρείται σε άλλα κράτη μέλη, όπως το Βασίλειο του Βελγίου, η Ιταλική Δημοκρατία, η Ουγγαρία, η Δημοκρατία της Αυστρίας, η Δημοκρατία της Πολωνίας, η Δημοκρατία της Φινλανδίας ή το Βασίλειο της Σουηδίας. Η αναλογία αυτή είναι μάλιστα υψηλότερη από την αντίστοιχη στη Γερμανία, τη Γαλλία, το Λουξεμβούργο, τις Κάτω Χώρες ή τη Σλοβενία.

31 Επιπροσθέτως, το γεγονός ότι, για δημοσιονομικούς λόγους, ο νομοθέτης κράτους μέλους δεν αναθεώρησε προς τα πάνω τις αποδοχές των εθνικών δικαστών, με αποτέλεσμα να μειωθεί η εν λόγω αναλογία, δεν μπορεί να θεωρηθεί κατ' ανάγκην ως αποδυνάμωση της προστασίας της αξίας του κράτους δικαίου σε αυτό το κράτος μέλος. Παράβαση του άρθρου 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ και του άρθρου 47 του Χάρτη μπορεί να αποδειχθεί μόνον από ιδιαίτερες περιστάσεις οι οποίες τεκμηριώνουν τη βούληση του νομοθέτη να θίξει την αρχή της ανεξαρτησίας των δικαστών, ιδίως δε τη θέσπιση εθνικών διατάξεων που αφορούν την οργάνωση της δικαιοσύνης και θίγουν τις εγγυήσεις ανεξαρτησίας των δικαστών (πρβλ. απόφαση της 20ής Απριλίου 2021, Repubblika, C-896/19, EU:C:2021:311, σκέψεις 64 και 65).

32 Τέλος, όσον αφορά το επιχείρημα ότι ένας δικηγόρος λαμβάνει, για τη σύνταξη προσφυγής σε διοικητική ένδικη διαφορά και για την παράστασή του στην επ' ακροατηρίου διαδικασία, αμοιβή ύψους 2 500 ευρώ, συμπεριλαμβανομένου του ΦΠΑ, όπως προκύπτει από την έκθεση αξιολόγησης των ευρωπαϊκών δικαστικών συστημάτων που συνέταξε το 2020 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την Αποτελεσματικότητα της Δικαιοσύνης (CEPEJ) (σ. 67), προκειμένου να διασφαλιστεί η ανεξαρτησία των δικαστών και, γενικότερα, η ποιότητα της δικαιοσύνης σε ένα κράτος δικαίου, «[ο]ι πολιτικές στον τομέα της δικαιοσύνης θα πρέπει επίσης να λαμβάνουν υπόψη τους μισθούς άλλων νομικών επαγγελμάτων προκειμένου να καταστήσουν το δικαστικό λειτούργημα ελκυστικό για τους επαγγελματίες του νομικού κλάδου που διαθέτουν υψηλή ειδίκευση». Εντούτοις, όπως υπογραμμίστηκε στη σκέψη 26 της παρούσας διάταξης, η αρχή της ανεξαρτησίας των δικαστών δεν αντιτίθεται στον καθορισμό των αποδοχών των δικαστών σε επίπεδο χαμηλότερο από τις μέσες αποδοχές άλλων επαγγελματιών του νομικού κλάδου, δεδομένου ότι αυτοί βρίσκονται προδήλως σε διαφορετική κατάσταση από εκείνη των δικαστών.

33 Επομένως, υπό την επιφύλαξη των εξακριβώσεων στις οποίες οφείλει να προβεί το αιτούν δικαστήριο, δεν προκύπτει ότι το άρθρο 4, πρώτο εδάφιο, του νόμου περί αποδοχών των δικαστικών λειτουργών αντιβαίνει στις απαιτήσεις που απορρέουν από την αρχή της ανεξαρτησίας των δικαστών, όπως αυτή πηγάζει από το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ, σε συνδυασμό με το άρθρο 2 ΣΕΕ (βλ., κατ' αναλογίαν, απόφαση της 25ης Φεβρουαρίου 2025, Sąd Rejonowy w Białymstoku και Adoreikė, C-146/23 και C-374/23, EU:C:2025:109, σκέψη 83).

34 Λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων, στο πρώτο, στο τρίτο, στο τέταρτο και στο πέμπτο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ, σε συνδυασμό με το άρθρο 2 ΣΕΕ, έχει την έννοια ότι η αρχή της ανεξαρτησίας των δικαστών δεν αντιτίθεται σε ρύθμιση κράτους μέλους βάσει της οποίας οι αποδοχές των δικαστών καθορίζονται από τη νομοθετική και την εκτελεστική εξουσία του εν λόγω κράτους μέλους, διά πολλαπλασιασμού των βασικών αποδοχών των δικαστικών λειτουργών με συντελεστή που

αντιστοιχεί στην κατηγορία του οικείου δικαστή, εφόσον ο καθορισμός αυτός δεν εμπίπτει στην άσκηση αυθαίρετης εξουσίας, αλλά στηρίζεται σε λεπτομερείς κανόνες οι οποίοι είναι αντικειμενικοί, προβλέψιμοι, σταθεροί και διαφανείς και εξασφαλίζει στους δικαστές επίπεδο αποδοχών ανάλογο με τη σπουδαιότητα των καθηκόντων που ασκούν, λαμβανομένων υπόψη της οικονομικής, κοινωνικής και δημοσιονομικής κατάστασης του οικείου κράτους μέλους και του μέσου μισθού στο κράτος μέλος αυτό.

Επί του δευτέρου προδικαστικού ερωτήματος

35 Με το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί ο τρόπος με τον οποίο θα μπορούσε να αποκαταστήσει το δικαίωμα των δικαστών σε αποδοχές ανάλογες με τη σπουδαιότητα των καθηκόντων τους σε περίπτωση που το άρθρο 4 του νόμου περί αποδοχών των δικαστικών λειτουργών παραβιάζει την αρχή της ανεξαρτησίας των δικαστών, όπως αυτή απορρέει από το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ, σε συνδυασμό με το άρθρο 2 ΣΕΕ.

36 Λαμβανομένης υπόψη της απάντησης που δόθηκε στο πρώτο, στο τρίτο, στο τέταρτο και στο πέμπτο προδικαστικό ερώτημα και ελλείψει στοιχείων ικανών να αποδείξουν ότι το άρθρο 4 του εν λόγω νόμου παραβιάζει την αρχή της ανεξαρτησίας των δικαστών, παρέλκει η απάντηση στο δεύτερο προδικαστικό ερώτημα.

Επί των δικαστικών εξόδων

37 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (έβδομο τμήμα) αποφαίνεται:

Το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ, σε συνδυασμό με το άρθρο 2 ΣΕΕ,

έχει την έννοια ότι:

η αρχή της ανεξαρτησίας των δικαστών δεν αντιτίθεται σε ρύθμιση κράτους μέλους βάσει της οποίας οι αποδοχές των δικαστών καθορίζονται από τη νομοθετική και την εκτελεστική εξουσία του εν λόγω κράτους μέλους, διά πολλαπλασιασμού των βασικών αποδοχών των δικαστικών λειτουργών με συντελεστή που αντιστοιχεί στην κατηγορία του οικείου δικαστή, εφόσον ο καθορισμός αυτός δεν εμπίπτει στην άσκηση αυθαίρετης εξουσίας, αλλά στηρίζεται σε λεπτομερείς κανόνες οι οποίοι είναι αντικειμενικοί, προβλέψιμοι, σταθεροί και διαφανείς και εξασφαλίζει στους δικαστές επίπεδο αποδοχών ανάλογο με τη σπουδαιότητα των καθηκόντων που ασκούν, λαμβανομένων υπόψη της οικονομικής, κοινωνικής και δημοσιονομικής κατάστασης του οικείου κράτους μέλους και του μέσου μισθού στο κράτος μέλος αυτό.

(υπογραφές)